

C A P U T VI.

Abbatēs Malmundario-Stabulenses Principis S. R. I. dignitatem non privilegio, sed consuetudine & usu Regni ita ferente consequuntur.

Publici-
starum re-
cepta sen-
tentia.

Ruditissimus quisque hujus Germaniæ nostræ scriptor in ea est sententia, Abbates & Episcopos, qui *Principis* in Imperio Romano-Germanico axiomate & juribus illustres sunt, ornamentum hoc consecutos esse, non diplomate & privilegio aliquo, sed usu, consuetudine, legibus, atque ipsa Imperii vel Regni indole ita postulante. Quod si enim ab ipsis Carolingicæ familiæ initiis annales evolvimus, advertimus Episcopos & Abbates eos, quorum successores nunc Imperii Principes audiunt, ad comitia & placita vocatos, in gravioribus negotiis adhibitos, suffragiis suis eorum definitionem, copiis & facultatibus, quin & sua quandoque præsentia executionem promovisse. Ita Francici Imperii forma ferebat, ab ipsa ducatum & regnorum in his terris prima institutione originem sumens. Jam vero Imperii *Principes* eos nuncupamus, qui in comitiis voto & sessione gaudent. Nomen ipsum sub Carolingis necdum eodem, quo nunc, significato, obtinebat; *Primores*, *Majores*, *Seniores* appellabantur: obtinebat vero, quantum tempora ferebant, res ipsa. Extincta familia Carolingica crevit Episcoporum & Abbatum in comitiis & regno auctoritas. Seculo XII. frequentatum Principis nomen sequentibus invaluit. Seculo decimo tertio Electoris axioma, nullo auctore, sed ipsa Imperii forma ita moderante ad paucos redactum; inde aliqua Principes inter & Electores distinctio. Seculis secutis ea, quæ hætenus in Imperio usu & consuetudine viguerant, in literas auctoritate publica redigi cœpta. Qui Duces, qui Electores, qui Principes votis capitatis; qui minorum gentium Dii votis curiatis gaudent, ex superiorum temporum usu & consuetudine definitum.

Hanc sententiam negavi, & Abbates Stabulenses & alios privilegio Principis dignitatem assecutos.

Hæc ego attendens scripsi, Principes Stabuleto-Malmundarios, eadem atque reliquos Imperii Principes Ecclesiasticos conditione usos, consuetudine & usu, non item privilegio aliquo, inter Imperii Principes relatos. Oppositum antea scripserat Martenus; quod inadvertenti excidisse putabam. Forte etiam re ipsa exciderat; ne vero vel leve hoc inadvertentiæ peccatum peccasse videatur, nunc pro aris & focis tuetur, atque in me, qui aliter censuerim, acriter invehitur. Meis verbis rescriptis, quia meam sententiam certam pronunciaram, hic, inquit, *mihî audire videor Magistrum e pulpito loquentem. Unde vero hanc hausit certitudinem, cum contrarium sit CERTISSIMUM?* Quæ infra tonat, eadem e pelvi tonat. *Negat Rodericus, Abbates ullo unquam privilegio Principis dignitatem obtinuisse, sed usu & consuetudine. Verum quid non negaret vir audacissimus? Ergone potioris erant Abbates conditionis Episcoporum conditione, quibus pariter ex privilegio indultum Principis gradum fuisse, multis demonstrare possemus publicis instrumentis?* Quid ad hos mellitos verborum globulos, verbaque quasi sesamo & papavere sparsa? Quid iis, quæ CERTISSIMA sunt, quæ multis publicis instrumentis demonstrari possunt, opponet Rodericus? Omnino erudito cuivis atque in rebus Germanicis versato actum agere videbor, si Martenum confutare aggressus fuerit. Sed male haberet moderatissimum Scriptorem, si ejus rationes ne brevi quidem examine dignaremur. Demus istud illius de republica literaria grandibus meritis, demus singulari moderationi, ut ne inauditum dimittamus, ut interroganti respondeamus.

Fatcor

Fateor igitur in ipso limine, eum recte disputare, cum Abbates cum Episcopis componit atque contendit, illis Principis axioma obtigisse privilegio, si his eadem via obtigerit. Quis enim dicat, meliorem fuisse Abbatum, quam Episcoporum conditionem? Porro Principis gradum Episcopis Privilegio collatum, ait a se demonstrari posse, non levibus aliquibus momentis aut petitis e trivio rationibus, sed omnino publicis instrumentis. Herbam porrigo, quis enim contra publica mutire sustineat instrumenta? Iis non assurgere capitale est & læsæ criminis. Sed tamen nefas est, audita tantummodo adversarii grandiloquentia, animos ponere. Publica hæc instrumenta in medium produci petamus. Si Germania, inquit, Episcoporum aut Abbatum tabularia penetrare liceret, plura hujusmodi Imperatorum diplomata, quibus eos Principis dignitate ornant, reperire possemus. Est hic summa animi contentione & diligenti attentione opus. Si Germania tabularia penetrare liceret, posset reperire. Posset; igitur necdum reperit: necdum aliquod e Germaniæ tabulariis petitum instrumentum vidit, quo Episcopo aut Abbati Principis axioma conferatur. Delicias hominis! Fateatur, se ejusmodi instrumentum nullum vidisse, nullum habere, & tamen affirmat pagina eadem posse se ejusmodi publicis instrumentis, quod contendit, demonstrare. Jam fidem Marteno habe, jam illustri Benedictini vigilias reverere. En hominis eruditi disputationem: Possum hoc publicis instrumentis demonstrare. Profer publica instrumenta. Desunt; reperire possem, si Germania tabularia penetrare liceret. At ea necdum penetrasti, penetrabis nunquam; igitur, quod te demonstrare posse ajebas, neque potes, neque poteris unquam demonstrare. Expende disputandi rationem, exacta est ad dialecticam amussim.

Verum, quo auctore scit, se ejusmodi instrumenta in tabulariis Germaniæ invenire posse? Quo indice cognovit ibi esse; nisi enim sint, reperiri non poterunt? Havelbergensia, Halberstadiensia, Hamburgensia, Bremensia, Magdeburgensia tabularia excusserunt Ludewigii, Leuckfeldii, Lindenbrogii, Lambecii, alii. Paderbonensia, Corbeiensia, Moguntinensia, Spirensia, Argentinenensia, Laguillius, Lehmannus, Serrarius, Johannis, Schatenius, Furstenbergius. Browero, Masenio, Hoffmanno, Gretsero, Chapeavillo, Frisio Wirceburgensia, Leodiensia, Bambergensia, Trevirensia accepta referimus instrumenta. Schannato, Browero & Pistorio Fuldensia. Prumiensia & Stabulensia Brouero, Knauffio atque Marteno: aliorum Archivorum instrumenta aliis scriptoribus; eorum collectionem utilissimam Lunigii nunquam interituris curis. Horum autem auctorum quis unus diploma unum, quale narrat Martenus, indicavit? quis unum edidit? Est ne cuiquam verisimile inter se conspirasse, ne ederent, si inveniissent? Est ne verisimile, si fuerit, non invenisse? Unum hoc restat, ut dicamus omnes omnium ætatum & archivorum vermes muresque pacto fœdere atque inita conspiratione hujusmodi instrumentis genuinum imegisse, ne ea unquam adversus me posset producere Martenus. Hercle! validiori argumento suam sententiam jugulare, meam confirmare non poterat adversarius, quam tam aperte fatendo, simile aliquod diploma a nemine unquam indicatum aut editum. Est enim inde certum, nunquam extitisse, proindeque, quod contendo, Episcopis & Abbatibus, qui hodie Principis axioma clarent, non esse illud lege aliqua scripta aut privilegio, sed usu, sed Imperii legibus & indole tributum. Cum vulgus Salesios, Borrromeos, Xaverios, alios, solenni ritu inter cœlites relatos audit: eodem apparatu arbitratur Paulos, Petros, Polycarpus Sanctis adscriptos. Eodem ex fonte diplomata Julii Cæsaris & Neronis pro domo Austriaca; Gregorii V. pro septem Electoribus, Aliquæ in Imperio dignitates posterioribus seculis peculiaribus privilegiis concessæ

Martenus
ait, se in-
strumen-
tis publi-
cis demon-
strare pos-
se simul-
que fate-
tur ea sibi
desse.

Vind. Pag.
47.

Neque ve-
ro extant-
publica in-
strumen-
ta, quibus
Germaniæ
Episcopi
S. R. I.
Principes
creati sint.

cessæ sunt : hinc insita vulgo opinio, omnes eodem modo concessas. Adversarium profano vulgo non accenseo ; arguit tamen & disputat ex vulgi dialectica.

Wapincense a Marteno laudatū ei adversatur.

Sed illi fere injuriam feceram invitus. Duo enim omnino profert instrumenta, quibus systema suum fulciat. Sed quænam illa ? Non ex Episcopali aliquo aut Abbatiali Germaniæ Tabulario petita ; non alicui concessa Abbati aut Episcopo, cujus successores Principum in albo emineant. Cassa igitur & inania. Sed hoc postremo loco ; instrumenta ipsa attendamus. Eorum alterum est Friderici Imperatoris Gregorio Episcopo Wapincensi concessum. Ait in eo Imperator : *Notum fieri volumus, qualiter nos venerabili viro ac dilecto Principi nostro Gregorio Wapincensi Episcopo, accepta ab ipso fidelitate & hominio, omnia regalia per legitimam investituram concessimus, quæ ipse & Ecclesia sua ab Imperio tenere debet...* Datum apud Arelatem anno M.C.LXXVIII. Indictione XI. calendas Augusti mensis. His verbis, Marteni iudicio, *Episcopus Wapincensis a Friderico Imperii Princeps factus est & institutus.* Sed, Marteni iudicio seposito, cordatorum & candidorum Virorum super iis iudicium requiramus. Aliud est, ut receptis verbis uti pergam, investire aliquem principatu & regalibus, alicui Ecclesiæ debitis, aliud aliquam Ecclesiam Principis dignitate & Regalibus semper in ea mansuris donare. Postremum qui præstat, is illius Ecclesiæ præfulem dicitur Principem creare aut facere. Primum qui præstat, is debitum alicui præfule per electionem aut nominationem Principis axioma illi confirmat, is eum illo investit. Hoc, quod tyronibus & tonforibus in Germania nostris perspectum est, an ignorarit, an dissimularit Martenus, non examino. Facit ad institutum meum perinde, an mala fide an ignorantia peccarit. Mihi istud sufficit, quod manifestum sit, hoc instrumento non creari, sed investiri principem. De genere hoc sexcenta proferre potuerat. Literis investituræ libri scatent ; ipse aliquas edidit, quibus Princeps Srabuleto-Malmundariensis investitur de Regalibus monasteriorum Stabulensis & Malmundariensis. Laudo tamen quod plura non protulerit ; Wapincense edendo causam suam plusquam res postulabat prodidit. Si perspectum ei fuisset Rudolphi I. diploma anno 1274. Ulrico Abbati Einsidlensi concessum, & ab Hartmanno in ejusdem monasterii annalibus pag. 260. rescriptum, majori illud similitudine veri mihi opponere potuisset. In eo Rudolphus Nos, inquit, *speculo circumspeditionis regia specularantes honorificentiam venerabilis Abbatis Ulrici memorato monasterio Abbatia titulo presidentis eundem collegio nostrorum Principum aggregantes, scepro Regio Principatus apicibus fecimus insignitum.* Hartmannus loco laudato, Heiderus in actis Lindaviensibus pag. 52. Vitriarius lib. 1. tit. 15. in hoc diploma intendentes arbitrantur eo *Principis titulum* Abbati Einsidlensi tribui. Hos si secutus esset Martenus, habuisset saltem sententiæ suæ auctores : sed tamen errantium numerus veritati non officit. Relegantur ea, quæ in diplomate præcedunt, liquebit, hoc diplomate, perinde ac Wapincensi, Abbatem Einsidlensem de suæ Abbatia Regalibus investiri. Ita enim Rudolphus : *Cum laudatum monasterium tanti honoris a divinis Imperatoribus & Regibus nostris prædecessoribus promeruerit incrementum, ut quicumque prædicti canobii debeat Abbas existere, idem imperiali scepro a Romanorum Rege de administratione temporalium investitus Principum consortio debeat refulgere..* Hæc, inquam, mihi quis relegat ; Ulricus de temporalibus alicujus monasterii investitur, cujus hæc est prærogativa, ut ejus Abbates *Principum* in albo refulgeant. Non itaque Rudolphus Einsidlensibus *Principis* axioma confert : contra testatur id illis deberi, competere. Quare etsi indubie Martenus diploma hoc, si perspectum habuisset, in rem suam laudaturus erat, fuisset tamen frustra laudaturus.

Coll. amplifs. tom. II.

Adversatur item Einsidlense.

turus, cum, ut modo dicebamus, aliud sit *investire*, aliud creare Principem. Nunc in alterum ejus instrumentum oculos conjiciamus. Omnino hoc diploma Imperator Rudolphus ad plena perpetuæque libertatis & exemptionis indicium statuit & vult, ut Jacobus Archiepiscopus Ebredunensis & quilibet illius successor ejus, Imperatoris Rudolphi, sit *tricamerarius* & IMPERII PRINCEPS carissimus & secretarius palatii, sive Imperialis aulae Consiliarius specialis. Planum hoc & luculentum instrumentum ultro recipimus. Quantum prima fronte a Marteno facere videtur, tantum patebit statim adversus eum pugnare. Consideranda sunt solummodo locus, tempus, & is cui concessum est.

Utrum pro-
ducitur
privilegi-
um, quo
quis Epif-
copus S.
R. l. Prin-
ceps effici-
tur.

Provincia Narbonensis, quæ subinde Regni Burgundici, demum Regni Arelatensis nomine insignita est, quæque habet ab oriente Alpes Cottias, inter quas & mare sunt hæc Provincia, Arelatensis, quæ caput est regni; Viennensis, quæ Cancellaria regni gaudet; Tarentasiensis, Ebredunensis & Aquensis, & pro aliqua sui parte Lugdunensis & Bisuntina, Caroli M. & Ludovici Pii temporibus eundem atque Germania Regem reverebatur. Divisio regni, anno 843. facta, illius partem alteram a Germaniæ regno abscidit, secutorum temporum turbæ subinde totam a Germaniæ regno separarunt. Boso Arelatensem Burgundiam regis nomine tenuit, Cisararicam Rudolphi I. & II. dein Conradus, qui Hugonis ope Arelatensem Burgundiam Bosonis nepoti Constantino ereptam Cisararicæ reddidit, atque hoc factò Burgundicum regnum suæ integritati restituit. Conrado successit Rudolphus III. Ottonum temporibus. Sub his Regibus Burgundiæ sive Galliæ Cisalpinæ regnum a Germania separatum, nullius alterius, quam Regum suorum leges & sceptræ colebat. Rudolphus, cum improles esset, regnum Burgundicum Conrado Imperatori tradidit, quod a tempore Arnolphi Imperatoris, per annos plusquam centum triginta gentis suæ Reges tenuerat, sicque Burgundia iterum redacta est in provinciam & Imperio reddita. Ita Sigebertus Gemblacensis ad annum 1034. & alii passim Scriptores. Burgundia cum gentis suæ Regibus pareret, intelligitur facile rationes suas sejunctas habuisse a Germaniæ regno. Erant in ea Majores & Minores regni, a quibus Conradus Wippone teste, electus est in Purificatione S. Mariæ, & in ipsa die pro Rege coronatus. Erant Primates regni, quibus, scribente eodem Wippone, rogantibus Conradus Imperator filio suo regnum Burgundiæ tradidit. Quem Episcopi cum cæteris Principibus &c. Erant itaque & in ea Principes, quibus Episcopi accensebantur. Sed erant regni Burgundici, non item imperii Principes, Majores, primates. Quod Principis axioma eodem modo affecti erant, quo supra dicebamus obtineri solitum in universo Francorum regno. Ab Henrico III. sub ejus successoribus Henricis IV. & V. Lothario II. & Conrado III. Burgundiæ regnum rationes iterum suas a Germaniæ regno pedetentim, atque in dies magis sejunxit, dum tandem sub Friderico I. Beatricem Burgundam ducente, anno 1157. Imperio iterato redditum est. His temporibus, cum ab Imperio sejunctum erat, ejus Principes non erant imperii Principes. Neque vero Imperii Principes esse cœperunt, cum iterum Imperii leges & jura colere cœpit. Burgundia, hac conversione facta, haud secus ac Bohemia spectanda venit, cujus caput Imperii Princeps est, quin subditi huic capiti Principes eodem honore fruantur. Cujus rei hæc est causa, quod Principes Provinciarum hujusmodi Imperio junctarum non per se, sed per caput Imperio jungantur, aut ut verbis receptis utar, mediate non immediate regnum respiciant.

Id Marteno
no adver-
satur. Ger-
vas. Til-
ber. Otia.
Imp. c. X.

Est enim
concessum
Episcopo,
qui non
erat im-
mediatum
Imperii
membrum.

Qui im-
mediate
imperium
respicie-
bant pri-
vilegio
non indi-
num
gebant.

His ita observatis intelligitur facile, quare Ebredunensis Archiepiscopus ad Principis in Imperio axioma per privilegium Imperatoris sibi gradum fecerit. Scilicet antea non fuerat, quia membrum regni ab Imperio separati; quod reg-

num-cum Imperio redditum est, Imperii Princeps non evadebat, quia mediate tantum, id est per regni Burgundici caput, cui immediate suberat, imperium respiciebat. Quare si Imperii Princeps evasurus erat, quia regni indoles id non permetteret, unum hoc restabat, ut per privilegium evaderet. Ex adverso cum Episcopatus & Abbatia regales, haud secus ac Duces & Principes seculares Imperio immediate connecterentur, hoc ipso patebat illis via ad comitia Imperii, hoc ipso voto & sessione fruebantur, & proinde iis omnibus gaudebant, quibus Principis S. R. I. dignitas aditur & absolvitur. Quare illud, quod adversus me protulit Martenus instrumentum, adversus eum apertissimo Marte militat. Ille ita disputabat: Archiepiscopus Ebredunensis Regni Burgundici membrum, Principis S. R. I. axioma privilegio assecutus est, igitur Germaniae insigniora membra Episcopi & Abbates idem axioma etiam privilegio assecuta sunt. Jam vero ex superioribus patet alia omnino ratione disputandum esse, atque ita arguendum: Regni Burgundici membra ad dignitatem Principis Imperii privilegio pervenerunt, igitur membris Germaniae, ut eo pervenirent, privilegio opus non fuit. Nam illis ideo privilegium erat necessarium, quia Imperium non contingebat immediate, his, qui immediate illud contingerent, ex rationis diverlitate, privilegium non erat necessarium.

Abbatia alia erant Regales, alia Episcopales; alia Ducum & comitum leges & jura colebant. Quae haecenus disputavi de Abbatibus in album Principum relatis, eos solummodo spectant, qui Regalibus praesent abbatis. Nam ad Abbates Episcopaliū aut Ducalium monasteriorum quod attinet, eodem sunt pede metiendi, quo Praesules Burgundici aliive Imperium per sua tantummodo capita attingentes. Ad placita Ducum & Episcoporum suorum ventitabant; ad placita autem & comitia Regni veniendi jus illis nullum. Quando itaque ne quidem *status* regni erant, ab ipsa indole & conditionis suae ingenio a Principum Imperii dignitate removebantur. Ad eam non poterat iis gradus fieri, nisi eximius Imperatoris favor, quod conditionis fortuna negabat, privilegio concederet. Factitatum id aliquando esse superiorum temporum Annales docent. Monasterium S. Emmeramni Ratisbonae, in ipsis incunabulis Episcopale, conditionem non mutavit seculis octavo & nono. Sexcenta argumenta sufficiunt *Codex Diplomaticus Ratisbonensis*, *Traditiones Emmeramnenses & Anamodi* a Pezio edita. Wolfgangus, qui anno 968. Episcopus renunciatus est, primus, nomine Abbatis, quod haecenus Reganenses Antistites Episcopali conjunxerant, abdicando illudque cum dignitate patrueli tradendo, Emmeramnensibus anam praebuit Episcopale dominium declinandi. Factum est id sensim, fuitque plusquam unius seculi labor. Tandem, quia natura negabat, sub Henrico Imperatore ab ejus filio, tunc Bohemiae Rege, Principalis dignitas est illis acquisita, specialis privilegii beneficio. Verum magna est vis naturae, ne furca quidem semper expellitur. Emmeramnenses, etsi Imperatoris privilegio inter Principes Imperii relati, tamen locum & sessionem inter eos non obtinent. Tam est istud certum, eos quibus hoc honoris competit, non privilegio aliquo, sed ab ipsa conditionis suae natura illud consecutos esse.

Necdum huic de Abbatum & Episcoporum Principis S. R. I. axioma disputationi per Martenum finem facere licet. Unde illius initium ductum, eo redeundum est. Carolingorum aevō Regni Francici ordines bifariam dividebantur. MAJORES alii erant seu SENIORES, MINORES alii seu JUNIORES. Illorum erat super gravissima quaeque Regni negotia consultare. Idem *Majoris* aut *Senioris* ordinis illustres *proceres*, *primores* & *optimates* audiebant. Quando autem Abbates & Episcopi inter *Majores* seu *Seniores* suffragia ferebant, horum illos

numero accensus, inter *Proceres, Primores & Optimates* eos collocavi. Neque vero Hincmarum Ducem sequitædet. Hoc ornamentum, ut Episcopis & Abbatibus detrahat Martenus, fatetur quidem, *ad regiam Principibus & proceribus colloquia admissos*. Verum, inquit, *hoc dignabantur honore, quia sanctitate & doctrina, quia longo rerum usu, quia ingenio & cæteris ingenii laudibus præpollerent; nec tum generis aut dignitatis, sed solius virtutis ratio habita, cum humiles Monachi pariter sint a Regibus vocati & consulti, quos sanioris dandi consilii judicabant capaces.*

Adhibitos quandoque a Regibus ad consilium Monachos, stilitas, anachoretas, alios, sanctitatis opinione claros, sciebamus: sed hoc hic non quærebatur; de comitiis, de placitis agimus, quibus qui interesse deberent, non tam a Regis pendebat arbitrio, quam ab Imperii forma, indole, legibus. Carolingorum ævo eodem jure comitiis intererant Episcopi & Abbates, quo Duces & Comites. Omitto antiquiora: Anno 742. Carolomannus per consilium sacerdotum, Religiosorum, & Optimatum ordinavit, per civitates, Episcopos. S. Bonifacii vita per Othlonum. Anno 750. Pippinus una cum Optimatibus vel Pontificibus, Apostolicis Patri-

Abbates
& Episcopi
sub Carolingis
comitia frequenter
ut Duces
& Comites.

bus resedit ad universorum causas audiendas, vel recto judicio terminandas. Mabilonius de Re Dipl. lib. 6. Pippinus cum consensu Francorum & Procerum suorum, seu Episcoporum, regnum Francorum... divisit. Sub Carolo M. Conventus Generales sæpius congregatos legimus: in iis Episcopos & Abbates semper offendas. Mortuo fratre Episcopi, Abbates, Comites & Duces, qui fuerunt fratris sui, ad eum adierunt. Annales Pithæani ad an. 771. Morti proximus habito generali conventu filium suum Imperialis nominis consortem fecit. Adelmus Benedictinus ad annum 813. Qui vero generalem hunc conventum composuerint, edisserit Theganus: Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus loco positus habuit grande colloquium.

Sub Ludovico Pio frequentissimi conventus generales: in iis item Episcopi & Abbates suis suffragiis gaudentes. Adeo Episcopi in conventu anno 833. in charta depositionis Ludovici ita de se loquuntur: *Nos Episcopi super Imperio Domini & gloriosissimi Lotharii Imperatoris constituti*. Sed unus pro omnibus nobis fit Hincmarus Epistola ad proceres Regni: *sub Ludovico Pio, inquit, bis in anno placita tenebantur; unum, quando ordinabatur status totius regni, ad anni vertentis spatium..... in quo placito generalitas universorum, MAJORUM tam Clericorum, quam Laicorum conveniebat: SENIORES, id est Majores, propter consilium ordinandum; MINORES propter idem consilium suscipiendum. Seniorum susceptacula sic in duobus divisa erant, ut primo omnes Episcopi, Abbates &c.* En Abbates ad comitia vocatos, locum, suffragium in iis habentes, haud secus ac Duces & Comites. En eos inter *Seniores & Majores* regni recensitos; en eos *proceribus, optimatibus & primoribus* annumeratos, nam & hi tituli, ut dixi, *majorum ordinum* proprii. An etiam *Principibus*? Quæstio est de voce. *Principis* nomen sæpiasæcule tribuebatur

Erant itaque, perinde ac Duces, Principes Regni.

Ordinibus regni *Majoribus*, qui clerici non erant; ad rem quod attinet, cum Episcopi & Abbates, non modo iisdem ornamentis & juribus, quibus *Majores* laici gauderent, sed plane primi essent ordine, ante eos locum caperent & nominarentur, res ipsa *Principis* iis negari non potest. *Principis* nomen tribuit eis Helmodus lib. Chron. Slav. Lambertus Schaffnaburg. pag. 192. sub Principum nomine comprehendit Episcopos, Abbates, Duces, Comites. In jure feudali Germanico distinguuntur Principes seculares ab Ecclesiasticis: *Die Layen Fürsten*, Cap. 1. Vidimus supra a Wippone regni Burgundici status ecclesiasticos ejusdem regni Principibus annumerari. Quanquam neque *Majoribus* aut *Senioribus* laicis Principis nomen eo significatu competebat, quo nunc, cum maxime proprie loqui volumus, S. R. I. Principes dicimus. Erant fere synonymæ voces hæ: Principes, Proceres, Primores, Optimates, Majores, Seniores, Cui res con-

veniebat per harum vocum aliquam significata, conveniebat etiam significata per alias. Carolingis extinctis Comitatus & Ducatus & Marchionatus jure hæreditario familiis affigi cœpti; iisdem temporibus, quæ ex superiorum Regum munificentia *superioritas territorialis* Episcopis & Abbatibus sensim accesserat, Ottonum liberalitate immane quantum aucta, ad culmen pervenit. Hinc Episcopi, Abbates & Duces non solum voto & sessione in regni comitiis & placitis gaudere, sed & feuda & regalia beneficii titulo ab Imperio tenere. Quare secutis temporibus non solum ad voti & sessionis jura, sed etiam ad feudorum & regalium magnitudinem, cum de Principis dignitate actum, attendi cœptum. Inde factum, ut potentiores Abbates Principis locum tenuerint, reliqui suffragiis curiatis duntaxat gaudeant.

*Principa-
lis digni-
tas Abba-
tibus non
obvenit a
Schisma-
tici Imp.*

Martenus ut de S. R. I. Principibus ea scribat, quæ hætenus omnibus eruditis indicta fuerunt, & deinceps erunt, hariolatur Principis axioma primum ab Imperatoribus Schismaticis concessum, qui, inquit, *ut Episcopos & Abbates, quorum magnatum apud populos auctoritas fuit, in suas partes allicerent, specioso hoc Principis titulo eos inescarunt.* Multi fuerunt Imperatores, quibus Monachorum religiosa modestia *Schismaticis* nomen fecit. De quibus Marteno sermo est? de Henricis, Fridericis? de quibus Henricis? de quibus Fridericis? Aliquot sæculorum spatium sibi paravit Martenus, ne labyrinthis errori condendis locus desit. Sed, quæ eorum, qui studio errant, juxta pæna est, iis ipse Dædalus noster se non evolvit. *Quod vero, profequitur, Stabulenses Abbates spectat, primus omnium Wibaldus Principis dignitatem consequutus videtur, postquam Corbeie Novæ Abbas esse cœpit, ex quo factum est, ut Stabulenses Corbeiensisque Abbates pro uno duntaxat Principe computentur.* Principis axioma, ejus judicio Episcopis & Abbatibus primum ab Imperatoribus Schismaticis concessum est; Wibaldus Stabulensis Abbas primus hanc dignitatem consequutus. Quis igitur Imperator Schismaticus, post vindicem Religiosum fas sit hoc nomine uti, sub sole erat Wibaldi temporibus? Sub Lothario Abbas Malmundario-Stabulensis renunciatus est, Corbeiensis sub Conrado, obiit sub Friderico Barbarossa anno 1156. eo scilicet tempore, quo hunc Imperatorem nemo adhuc Schismaticum nuncuparat. De Conrado & Lothario certum est, nullus eo processisse calumniam, ut eorum nomen hoc epitheto aspergeret. Ita secum Martenus pugnat, ut tutius cum veritate pugnare possit. Ex quo Wibaldus Corbeiensis Abbas factus est, *Stabulenses & Corbeiensis Abbates pro uno duntaxat Abbate computantur.* Nova, paradoxa, verbo dicam, falsissima. Evolvat mihi quis Imperii Recessus, Circuli Acta, Comitiorum Vota, Camera Taxam, Matriculam Imperii: videbit Corbeiensis Abbates a Stabulariis semper secretos, hos perinde ac illos suis peculiaribus votis & sessione in Comitiis & Circulo gaudere. De lunæ incolis & Principibus, si ita scriberet Martenus, censoriam fortassis virgam cohiberemus. Pergamus. Wibaldum inter Abbates Stabulenses primum Principis axioma consequutum cum dicit, eadem corda oberrat. Hoc enim quo teste? Innumera superant Wibaldo concessa diplomata Pontificia & Imperatoria, ejus innumera ad alios & aliorum ad eum epistolæ; nullibi Princeps appellatur. Quando neminem Principem dicere sustiner, nisi in Imperatorio aliquo diplomate Principem nuncupatum videat, & a Wibaldo & ab Erlebaldo successore, eodemque fratre aliisque secutis Abbatibus hoc axioma remove eum oportebat. Sed, tanta est vis veritatis, Wibaldum aliosque illius ævi Abbatiarum Regalium Abbates regni comitiis interesse, feuda ab Imperio regalia tenere, investiri videbat: rem ipsam, & Principis insignia palpabat. Inde factum, ut ei Principis nomen tribueret. Recte omnino. Verum advertere debebat, hæc omnia ornamenta in prædecessoribus, in aliarum Regalium Abbatiarum

Præfulibus fuisse. Advertit istud in Fuldenfis Schannatus Historiæ Fuldenfis pag. 68. Operæ parum postulabat hæc observatio, sed postulabat animum partium studio vacuum; hunc si habuisset Martenus, illam si adhibuisset, intellexisset illico, & Stabulenses & aliarum Abbatiarum Abbates ad Principis in S. R. Imperio culmen non privilegio, sed consuetudine & ipsius regni indole erectos, quod demonstrandum susceperamus.

C A P U T VII.

De Triumpho S. Remacli & ejus Authore.

ranslatum abs S. Annone corpus S. Agilolfi Malmundario Coloniam, separatim anno 1065. a Stabulensi Malmundariense cœnobium atque eidem Archiepiscopo dono datum, fuisse vero post quinquennium anno scilicet 1071 pristino redditum statui, Auctorum fide dignorum testimonio habemus. Rem totam duobus

Triumphus S. Remacli erat examinandus.

libris, Triumpho titulo inscriptis, comprehendit Monachus Stabulensis, qui ejus gestæ spectatorem, aut auditæ testem se præfert. Quia autem cum Malmundarienses, tum S. Annonem maledictis atrocibus proscindit eorumque nomini maculas adspexit nullo ævo delendas, examinandum putavi, quantum ei fidei esset habendum. Nemo est qui nolit de mortuis perinde ac vivis ex vero aut bene aut male sentiree

In ipso limine prodit sese luculentissimum partium studium atque inexplebilis maledicendi prurigo. Neutrum inficiari sustinet Martenus; inde fidei haud parum Auctori detractum. Est enim necesse, cum errare in causis rerumque finibus explicandis, cui perinde non est, rectæne an pravæ sint. Adeo non raro contingit, ut qui hoc fermento corruptus fuerit, non modo in causis & finibus enarrandis hallucinetur, sed etiam fingat aut, nimia crudelitate, narrata recipiat, queis calumniam, quam struit, reddat verisimiliorem. Attamen auctor æqualis est, visa aut audita recitat. Ita quidem ipse præfert. Credit chapeavillus, qui primus edidit. Credunt Stabulenses & Malmundarienses, Mabillonius & Martenus atque alii passim. Sed multi sese æquales dixerunt, multi crediti, qui non erant. Ego post Triumphum solícite examinatum, multa visus sum mihi reperisse, quæ probent, non fuisse æqualem, sed longo post ea, quæ describit, tempore vixisse. Est suus cuius ætati stylus; excerpti aliqua, quæ stylum XI. seculi mihi parum referre videntur. Ea intacta relinquit Martenus; suus itaque constat illis vigor. Est quoque suus cuius seculo literarum & scripturæ character. Martenus codicis MS. in quo Triumphus legitur specimen aeri incidit, ex quo statuit, scriptum temporibus Henrici III. Imperatoris. Sed sunt in ea literarum compendia, quæ secundum Mabillonianas tabulas seculum duodecimū adultum decimo tertio primum invexit. Id supra a me observatum. Auctorem Triumpho Godefridum Præpositum Stabulensem ex comitibus de Vienna scribit Franciscus Laurentii & credit Martenus. Facit id quoque adversus Triumpho antiquitatem. Quot enim exemplis docebit Adversarius, seculo undecimo fuisse Comitibus Gentile nomen a fundo acceptum? Triumphum cum eo Chronici Lareshamensis loco contuli, ubi Lareshamense cœnobium Adelberto Bremensi datum legitur: tanta utrimque convenientia, quanta inter Terentii & Menandri Andriam, Terentium & Steclium inter. Reponit Martenus, id ideo factum, quia rerum similium similes sint effectus. Recte; modo cuiquam verisimile fieri possit, eam inter

Est suspensus ob partium studium.

dubitare licet an sit ab Auctore Synchro. aliqua dubitandirationes.